

Aftryck ur Östgöta Correspondenten n:r 126 och 127 för tisdagen och torsdag...

Vardagstryck

National Library
of Sweden

Östgöta Correspondenten.

Aftryck ur Östgöta Correspondenten Nr 126 och 127 för Tisdagen och Torsdagen den 27 och 29 Oktober 1885.

Nationel och tidsenlig opposition.

Första uppsatsen.

År 1830 är ett bemärkelseår inom hela Europa, äfven inom Sverige. Revolutionen då var icke en revolution emot konungamagten, utan mot konungamagten, sådan som den då arbetade. I sådan riktning störtade Julirevolutionen i Frankrike bonn-bonen Carl X och uppsatte Ludvig Filip i stället på tronen. Revolutionen i Belgien kräde väsentligast blott upplösning af sitt onaturliga förbund med Nederländerna. Revolutionen i Polen fördrade också endast national sjelfständighet gent emot Ryssland. I förening med dessa anspråk fördrade folken visserligen ett allmänt rättsligt konstitutionellt erkännande och tryckfrihet, men under monarkisk ledning. Revolutionen 1830 skilde också de europeiska staterna i tvenne motsatta läger, den konstitutionnelle vestern, Frankrike och England, och den oinskränkta monarkiska östern, Ryssland, Österrike och Preussen.

Under sådana inflytanden och förhållanden uppväxte och utvecklade sig de oppositionella tänkesätten, med Aftonbladet inom tidningspressen i spetsen, hvilka tänkesätt sedermera under årtionden djupt ingripande bearbetat och genomdrifvit stora förändringar inom vårt fosterländska stats-skick.

När Aftonbladet under loppet af år 1831 återgaf Torgny Lagmans tal till Olof Skötkonung, i hvilket tal Torgny Lagman erinrade konung Olof om att svenska folket kastat sju konungar, derför att de regerat illa, i Mula källa, så väckte denna Aftonbladets erinran ett oerhördt stort uppeende. Hvarför erinrade likväl Aftonbladet här om?

Icke var det för att störta monarkien, icke för att kullkasta tronen, icke för att afsätta konungen; deremot var det för att fästa konungens uppmärksamhet på nödvändigheten af ett annat regeringssystem, af en landets anspråk bättre motsvarande ministär, af ett tidsenligt upphäfvande af censuren och i allmänhet för genomförandet af konstitutionella reformer.

Samma allmän anda och tänkesätt, som besjälade de europeiske folkrörelserna då, besjälade jemväl äfven då den svenska oppositionen och tidningspressen.

Man hyllade och erkände den monarkiska institutionen, men under förutsättning af ett kraftigt konstitutionellt framåtskridande.

Äfven om under de ganska månfaldiga politiska strider, som under efterföljande årtionden fortgingo, man, bortförd af mer eller mindre häftiga politiska lidelser, understundom kunde öferskrida det egentliga politiska programmet, så fortgick och grundade sig den tidens hela oppositionella sträfvan och mål ändock alltid på en i botten uteslutande nationel karakter. I sådan riktning — och endast i sådan — ville man gå framåt.

Vid reformens genomförande 1865 jublade också hela Sverige.

Efter omkring 35-åriga nationella strider var tvifvelsutan också ett stort nationellt mål dermed vunnet, icke så likväl att på annat sätt förstå, än att en för hela riket mera allmän och enhetsfull väg dermed var bruten för genomförandet af vidare, för det svenska statskicket medborgerliga utveckling erforderliga reformer.

Tager man kännedom om de reformvänliges uttalanden vid den tiden, såväl från regeringskretsarnes och riksdagens som äfven från tidningspressens sida, skall man finna att allas tänkesätt och förhoppningar hvilade och hänvisade på den förutsättning, att rikets angelägenheter förmedelst den nya riksdagsordningen skulle i fosterländsk anda och riktning samdräktigare än under de fyra ståndens ledning utveckla sig och gå framåt.

Genomläser man de båda kamrarnes första program, så visa sig de äfven i alla afseenden fullt nationella.

Inom båda kamrarna uppväxte snart nog icke egentligen partier, utan fast hellre olika sidor, olika kottier, olika grupper.

I Första kammaren anslöt sig ena sidan till följande grundsatsar:

— Att *sjelfständigt* understödja ministären i upprätthållandet af den nya författningen; att iakttaga sparsamhet i alla anslagsfrågor; att ej medgifva upptagandet af utländska lån till nya behov; att endast fortsätta jernvägsanläggningar med nettobehållningen af de redan färdigbyggda stambanorna; att behöfliga anslag beviljas för anskaffandet af tidsenliga gevär; att tullagstiftningen bibehållas, så till vida, som den kan beröra den franska traktaten o. s. v.

Äterigen å andra sidan proklamerades följande:

— Att vaka öfver att ingen rubbning sker i det nu antagna nya statskicket; att den likställighet, som grundlagen bestämmer mellan de båda statsmagterna, ej upphäves; att den sjelfbeskattningsrätt, som tillkommer kamrarna, ej rubbas; att sparsamhet bibehållas, så att jemnvikten bevaras emellan inkomster och utgifter; att banklagstiftningen ej bör rubbas, utan bankens förmåga att upprätthålla realiseringen bevaras o. s. v.

Inom Andra kammaren slöt sig landmannafalangen omkring ett något utförligare program. Programmet var följande:

— Ett tidsenligt, hufvudsakligen på allmän värnepligt bygd försvarssystem. Ingenting uppföras på parad- och militärlux, men ingenting underlåtes af hvad som verkligen erfordras till ett kraftigt och segrande värn af vår sjelfständighet.

— Bank- och Kreditlagstiftningen ordnas på sundare och solidare grunder.

— Sparsamhet i beviljande af statsanslag och ökad afseende på ett ändamålsenligt användande deraf.

— En mera rättvis och jemn fördelning alla samhällsmedlemmar emellan af beskattningen.

— Mera jemnt afvägd rösträtt vid val till kommunala befattningar.

— Skjuts- och vägunderhållningsbesvärerna ordnas på ett för jordbruket mindre tryckande sätt, än det närvarande.

— Kommunikationsväsendets fortsatta utveckling, men företrädesvis blott i mån af egna tillgångar.

— Elementarskolorna och folkundervisningen ordnas och utvecklas i mera tidsenlig och praktisk riktning.

— Ingen återgång påyrkas i den nuvarande tullagstiftningen, som hvilat på en teoretiskt riktig princip, men derför godkännes icke det oförberedda, opraktiska och ensidiga sätt, hvarpå den delvis blifvit tillämpad.

— Förändringar och förenklingar företagas i förvaltningens olika grenar, men varsamt, så att detta utan rubbning i administrationens jemna gång kan verkställas.

— Öftare fungerande domstolar på landet till åstadkommande af en snabbare lagskipning.

— En minister för jordbruk, handel och allmänna arbeten.

— Med regeringen för dessa och andra tidsenliga reformer, men icke med regeringen emot dem.

Sådant var landtmannagrupperns program. Den tidens så kallade *Murönska grupp*, en slags upprättning till den senare så kallade "intelligensen", till hvilken likväl i början många af de liberale inom det gamla bondeståndet hörde, utfärdade äfven ett program, något konservativare än landtmannapartiets, ehuru väl skilljaktigheten i sjelfva verket icke var så betydlig.

Det under den förutvarande ständsorganisationen inom borgareståndet varande liberala partiet ingrep föga eller intet i bildandet af de partigrupperingar, som då sålunda fortgingo inom kamrarna, utan drog sig detsamma kanske allt för mycket, allt för passivt tillbaka, ganska väsentligt dertill föranlett af skäl, att det först, innan det intog en bestämd och fast hållning, ville se sig före, hvad andas barn riksdagen, den första riksdagens utgången af allmänna val, skulle blifva. Enskildt, man och man emellan, öfverlade och samtalade man dock om situationen, och man kom dervid i allmänhet öfverens om några slutsatser, såsom viktiga och nödvändiga mål för riksdagsarbetet. I all hufvudsak utgjorde dessa slutsaker eller mål följande punkter:

— Monarkiens upprätthållande på en lefvande, stark och bred demokratisk grundval;

— Jemnvigt mellan trosrä och samvetsfrihet;

— Politisk medborgarrätt äfven åt olika trosbekännare;

— Qvinnans samhällsställning, fullt utsträckt och erkänd;

— Dödsstraffets afskaffande;

— Utsträckt rösträtt vid kommunal val;

— Försvarsväsendets reorganisation, med tillämpning af folkbeväpningen;

— Nytt beföringssystem, mera lifsigtyvande och tidsenligt inom armén, samt upphäfvande af alla vanhedrande straff derinom;

— Reorganisation af ämbetsverken, afseende förenkling i samman åttningen och ökad skyndsamhet i expedition;

— En snabbare lagskipning;

— Undervisningsväsendets sammanlänkande till ett enda organiskt helt från folkskolan och till universitetet; praktiskt i sin upprättning, vetenskapligt i sin utövning;

— Sparsamhet i alla riktningar, inom välberäknade gränser af yttre sjelfständighet och inre behof och förmåga;

— Finansernas ordnande, framförallt på principen af ett inhemskt fondsystem;

— Bank-, Hypothek- och Kreditlagstiftningens reviderande;

— Borgenssystemets fullkomliga upphäfvande;

— Grundräntornas infriande;

— Skatternas proportionsvis billigare fördelning emellan de olika förmögenhetsvilkoren;

— Post-, skjuts- och vägunderhållningsskyldighetens ordnande på ett för jordbruket mindre betungande sätt;

— Allmänna arbeten och allmänna arbetscorpsar, de sednare organiserade på en och samma gång på half civila och half militära grunder;

— Kommunikationsväsendets fortsatta fullkomnande, företrädesvis förmedelst jernvägar;

— Sjösänkningar och karrastappningar.

Sådana voro de olika programmen *).

Jemför man dessa program nu med hvarandra, så förekommer föga eller intet i nägotdera af dem, som icke i all hufvudsak hvar och en redbar och god medborgare skulle ha kunnat underskrifva.

Programmen äro — som synes — det ena med det andra i alla hänseenden obetingadt fullt fosterländska.

För den oegennyttiga och fördomsfrie representanten och medborgaren kunde icke annat än redan då den konstitutionellt tillfredsställande förhoppning göra sig gällande, att tänkesätten i allmänhet, med stöd af den genomförda representationsförändringen, skulle föra svenska folket framåt samdräktigt och enhetsfullt i nationel anda och riktning. Såsom kännetecknande för den tiden vilja vi här återgifva några rader som förekomma i Aftonbladet i början af Mars månad 1867.

"Det har på sista tiden mycket talats om partigrupperingar i andra kamrarna. Några sådana stora och brinnande frågor ha visserligen icke förekommit, som helt naturligt kunnat förordas en bestämd partibildning; men, det oaktadt, har man haft all möda ospard för att framkonstla en sådan."

En annan tidning yttrade vid samma tid: "Gör man sig besvär med att närmare granska programmen, samt att jemföra dem med de satser, som tid efter annan nära ett half århundrade blifvit vid riksdagarna af framåtskridandets män utfordrade, skall man i

*) Vi hafva här återgivit dem så fullständigt som de förelagt oss, på det att hvar och en skall kunna göra sig ett klart och tydligt föreställningssätt om skapnyttet af de allmänna tänkesätten och sträfvan, som besjälade perioden vid vår nuvarande riksdagsordnings första inträde.

all hufvudsak återfinna endast gamla frågor, redan länge offentligt bearbetade. Men ehuru väl riksdagens sammansättning och de lättare och enklare former, som den nu mera erbjuder, tvifvelsutan skola bidraga till en mot fordom snabbare lösning af problemen; torde man lika litet nu, som förr, kunna hoppas att se alla dessa ärenden så snart lösta. Må vara, att de i sjelfva verket ej innehålla någonting nytt, någonting som i sin grund ej torde för riktigt anses af det allmännaste tänkesättet; men den parlamentariska skärselden drager sin tid. Olika uppfattning om huru långt man på en gång i ena och andra fallet bör uttaga stegen, se der dess Schylla och Charybdis, med stormbyar och vråkande vägar, tillräckliga för många strider. Partier skola således alltid uppstå; men huru häftiga meningsbrytningarna än må blifva, kan man alltid fordra att på botten af dem, liksom på botten af sjelfva de omhandlade grundsatserna, fosterlandsskärlek och rättsinne skola erkänna hvarandras redliga afsigter och bemödanden".

"Fosterlandet har mera anspråk nu, än förr".

Alla förhållanden, program, tänkesätt och sträfvan syntes emellertid vid det politiskt viktiga skedet 1867 vara på det högsta löflesbringande för fosterländskt framåtskridande och nationel utveckling; men hvar befinna vi oss likväl för det närvarande?

För tillfället måste vi sluta här, men skola i fortsättningen söka att besvara frågan.

Redaktionen har från Stockholm emottagit efterföljande infända uppsats, så lydande:

Swad tänker det unga Sverige?

De senaste tilldragelserna inom den politiska pressen, d. v. s. den delen af pressen, som drivit politik efter ett visst program — jag talar icke om de tidningar, hvilkas hufvudsakliga politik går ut på att köpla om sin mening, eller dynastiorger, låta litet som om dem, hvilka slaga hit och dit för hvarje vindbjöt — nej, jag menar den del af landets tidningar, hvilken söder göra sig till tolf för hvad svenska folket tänker och känner; det är uttalandena inom denna, säger jag, som under hela loppet af den norfsta författningsstriden följts af hela det fosterländskt tänkande Sverige med ett intresse, som väl näppeligen berott på annat än att man känt inom sig att denna norfsta fråga i icke oväsentlig grad i sig burit fröet till omdaningar äfven i våra svenska förhållanden.

De följde snabbt på hvarandra, händelserna i det norfsta dramat. Der kom förlaget om statsrådens tillträde till stortingets förhandlingar, der kom den norfsta konungens "veto", der kom den 9 Juni 1880. Så kom ett stort och modigt ord från tronen — hvilket besvarades med riksrätten. Der följde dom öfver dem, som gjort sin pligt — konungen upphörde att tjerna mot längre betot var "fjuspenderad", det återstod blott ett sista skott, det var ett diktamen till statsrådsprotokollet, och efter detta svepte sig den norfsta konungen i sin mantel och tog sin häftigaste vederjefare såsom statsminister till sitt rådsbord. För en enskild person måste denna förödmjufelse hafva känt bitter; för den högt stående monarken måste den hafva varit en ännu större upproffring.

Vad den svenske konungen väl riktigt underrättad om hvad som under denna för honom betydelsefulla tid rörde sig inom det unga Sverige? Inom ungdomen råda mod och häfnad. De som allande blod fätes lätt i rörelse af minsta slag blott man kan wisa att faken är fosterländskt och ädel. Ungdomen följde också uppmärksam med konungens alla åtgöranden den tiden i norfsta frågan. I det ögonblick, då den förnam och lyfnade till Oscar II:s löfte, att han skulle "efter hela sin förmåga värna den grundlag, som befunnits", i det ögonblicket stodo alla unga svenskar med afslöthet smällande bröst. Viste konungen det? Viste han med hvilket oändligt jubel man emottog hans modiga språk?

Det är lätt att leda en stat, då man är älskad och beundrad; jafnas deremot dessa känslor, komma svårigheterna. Och, må den blifva sagd och hörd, den sanning, som hvarje bladt i vår gamla ärofika historia talar om: "radd undfallenhet var ännu aldrig uppburen af Sveriges folk".

Swad och en har låst om, att svenska folket förstått att blöta för sitt land, och att Sweas barn fått frysa och smälta, men i sina trafor och hungerige död utgårdar, så länge handen förmått hålla farbinen och ögat kunnat se att taga torn. Och detta fästa, utbålliga och trogna folk vill man i nyare tider gifva exempel af radd undfallenhet och fruktan. Med förlor — sådant beundrade ännu aldrig Sveriges söner, framförallt icke Sveriges ungdom.

Men, invänder man, hvad har detta med norfsta konungens hållning i Norge att göra? Den invändningen är alldeles utfluten af de sata norfsta organen i Sverige. Jo, det har mycket att göra med konungens hållning i Norge, så länge som denne är samma person i Sverige som i Norge. Vi äro väl för upplysta för att tala om konungamagten såsom något abstrakt i förevarande fall. Ty här har konung Oscar så tydligt som någon människa förmår wifvit, att det

var han sjelf som med sin personlighet helt och hållet fylde detta f. f. abstrakta ting. Och konungamagten är här hvad personen är. Sådan konungen är till sin natur i Norge, det är han äfven hos oss; alldeles samma person med samma egenheter. Hade han icke varit vår konung, hade vi knappast låtit hänföra oss till någon högre grad, då vi hörde hans manliga uttalande i stortinget; nej, låtom oss hafva det klart för oss. Det var derför att han var svenskt konung, som dessa ord gifvo gentlang i svenska bröst. Det var också orsaken till att eftergifterna på andra sidan fölen gifvo ett annat åter svar, hvars närmaste följd var, att gradmätaren i fråga om svenska folkets känslor i detta fall omedelbart och hastigt föll till fröspunften.

Man räknar visserligen icke mycket med de unge i de flyrandes råd. "De hafva ingenting att säga mid ledandet af landets angelägenheter". Bedrägliga bubbla! Men det finnes åldriga män, som älska sitt land öfver allt annat, till dem sluta sig gerna dessa unga, af dem låta de sig gerna leda, och i kloka ledares händer blifva alla dessa unga en magt, som måste tagas med i räkningen, innan några fördrag göras, som medföra förlust för landet eller fränka det.

Har man märkt kanske huru på senaste tiden de svenska färgerna blifvit moderna? Det är en modernhet endast, våga några säga. Tro det! Nej det finnes också en annan tolkning, som kommer sanningen närmare. Den är obehaglig för dem, som icke älska sitt land. Tolkningen består i ett enda ord — fosterlandskänslans ingifvelse, den till lif återwaktande nationella entusiasmen.

Denna hänförelse är ett underbart väsende. Under många åratat kan den hwila, så att man kan tro, att den för alltid more utslodnad. Men märkliga ting inträffa, och på en gång waktar den åter upp till full lifskraft. Det är med denna känsla, såsom med frälsaren — den upstår ur grafven, åter mäktigt och starkt ryftande med sig det allmänna tänkesättet, hjerta och sinne.

Fosterlandskänslan kan, allt efter omständigheterna ingifwa och utveckla sig ända till en tyfon, som, lösfläppt, oemotståndligt bryter sig fram.

Många af Europas revolutioner ådagalägga det. Senaste tilldragelserna såväl i Spanien som på Balkanhalvön vittna ådagane derom. Sjelfwa stormagterna måste buga sig för dem.

Vägar man med allt detta för ögonen, fara och förföljliga den ungdomliga hänförelsen genom att till en af de mest aktade målsmän slunga uttrycket "barn på nytt", då fattar man jfvel det ädlare lifswilforet för sin egen magt, för sitt eget inflytande.

Vill konungen blifwa älskad af den svenska unga staran eller vill han att hon skall wända sig ifrån honom?

Är man så betagen i hoffmidret, att man som rabotörer flämplar dem, som våga säga honom sanningen?

Slå uttryck eller rättare tillmålen kunna hafva till följd 100,000 unge svenskar underkriffrer på en abref af tackfambet till den gamle, som vågat tala och icke wifvit — "radd undfallenhet".

Ät det sluttande plan, utför hvilket vår politik nu åter, förspänd af det hemspannersta spannet, alliger det fosterlandsnärmen att i numrande stund framförallt egna hela sin uppmärksamhet. Och om icke alla tecken hwita, blir det väl mid nästa riksdag, som ett viktigt slag kommer att stända. Det skulle förmåna oss på det högsta om icke 1886 års representanter, till följd af inträdet af den waktade nationella rörelsen i landet, komme att gifwa ett bafslag åt den pseudofolkliga regeringen. Landet menar att det behöfs werfligt fosterländskt sinnade karaktärer och män wid rodet.

Videant consules, ne detrimenti capiat respublica!

Sernumasten.

Konungen och unionsfrågan.

Under denna rubrik föreligger en väl tänkt och skriven uppsats i Nya Dagligt Allehanda för den 26 denes.

Uppsatsen behandlar i första rummet, den helgd och oantastlighet, som grundlagen tillerkänner konungens personlighet.

I sådant afseende kan N. D. A:s uppfattning anses sammanfattad i följande ord:

"I monarkens majestät respektfullt nationens lagens majestät, rättvisan, opartistheten och först och sist den nationella enhetens icke såsom den punkt, der alla partier och intressen sammanmälta."

Dagligt Allehanda har, äfven efter vår uppfattning, fullkomligt rätt häri.

Jde de minbre och detta oaktadt hade den svenska regeringens åtgärder och tillmågagångssätt tagit, och det till och med på ett för vår egen riksdag icke ens offentligt förutseft sätt, ett flaplynn, så exceptionellt, att tänkfattat, snart jagt till följd af innebörden just i dessa Nya D. Allehandas ord, manades att öfversefria den eljest allmänna lagliga uppfattningens och plågebens grän.

En nations majestät, "lagens majestät" är af tvåfaldig egenkap, en formel och en ideel. Den formella är konungen, den ideella är det nationliga sjelfmedvetandet. Äf det norfsta stortingets tillmågagångssätt hade den förre, såsom svenskt konung, blifvit fränkt och för-

cerad ur unionens ursprungliga riktning och från den af honom sålunda eller dererter intagna ställning kände sig rikets ideala majestät, "lagens folkliga majestät", det nationella sjelfmedvetandet i sin ordning jemväl äfven fränkt.

Vår tid skapar ej blott konungar: "Vi med Guds nåde", utan äfven och med "folkets nåde". Grundlagen må för öfrigt i förevarande afseende bekräftas huru som helst, men en oomtvifelig sanning är och förblifver lifswäl, att det endast och allenast är andan som är med och när, som gifver lif deråt.

Östgöta Correspondentens ansvärlige utgifvare war, då uppsatfen "Sverige och Norge" för den 3 Oktober nedskrefs och offentliggjordes, icke ofunnig om grundlagens innehåll i förberörda afseende.

Tidningens utgifvare insåg fullkomligt wäl att uttrycken i uppsatfen föllö sig wäl skarpa. Men det formella majestät ansåg han då, liksom han anser det ännu i denna stund, wara en representant för det ideala nationella, hvars talan det fria ordet har till uppgift att föra.

Fosterlandets kraf, situationens allvar, det upprörda allmänna tänkfättets harm, fort och godt, ögonblickets bestäffenhet woro för honom af vida mera betydelse, än alla enskilda och personliga afseenden.

Artikeln bitterades icke af något lättfinne, utan af det djupaste allvar.

För några år tillbaka handlade utgifvaren af Östgöta Correspondenten, ehuruwäl i en annan riktning, nära nog på enahanda sätt.

Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning stränade gång efter annan — utan att det någonsin tyktes dermed wilja taga slut, att en konung (tidningen afstade sig för att säga hvilken konung den menade) yttrat om Björnstjerne Björnson att han "brutit mot alla tio budorden". För att då förfädda frågan härom ifrån de simpla insinuationernas obegränsade och lustiga regioner ned till werkligheten, tillät Östgöta Correspondenten sig, att offentlig anslaga hr Seblund — Handels-tidningens utgifvare — för att jemwäl äfwen ha brutit emot alla ifrågawarande budord. Och hwad blef wäl följsen deraf? Med undantag af att Handels-tidningen återgaf wår uppfattning af hans egen person, dogo dermed alla hans förut gjorda anspelningar mot "den der" konungen bort, och man har sedan aldrig hört talas om dem.

Ögonblick gifwas, då man, för att komma till ett afgörande resultat, måste i fråga om ett och annat bit och bit diffuteradt ämne, rydda ned det från det lösa ryktets och pratets gebit, rydda ned till en så fast stannpunkt i werkligheten som möjligt, ända till tänkbarhetens af ett trycksfrihetsdåtal.

Såta så litet som wi med hänsyn till hr Seblund i fråga om de tio budorden icke fruktade derför, lita litet frukta wi också derför nu med hänsyn till wår uppsats af den 3:de Oktober.

I juryn se wi en allmän opinionsnämnd, samningens så wäl allmänna som faktiska målsmän. Må den döma. Vi skola icke wäbja till någon högre domstol.

Konungens person, säger lagen, är heligt. Såd wara! Men hwad är dock i våra dagar numera heligt. Gud sjelf och lifså äfwen Frälsaren äro inför mängas uppfattning ej längre heliga. Hwad är då heligt? För wår del weta wi allenast ett, som är heligt, och det är sanningen.

Sista afdelningen af Nya Dagligt Allehandas uppsats följer här, så lydande:

"Förhållanden kunna emellertid gifwas, då konungens person och handlingar måste, om och med naturlig motvillighet, indragas i debatten om dagens politiska strider till och med af konungamagten trognaste anhängare. Det är alltid en betänflig sak, men sakens wigt är då så stor, att den öfvervinne betänkligheterna. Den konungsligt sinnade pressen kan någon gång med rätt eller orätt tro sig ega skäl att till och med emot konungen sjelf kämpa för hwad den anser wara konungadömet nuwarande rätt och dess framtida bästa.

En sådan uppfattning har denna press så godt som öfwer hela linien wifst sig på senaste tiden wilja häfda i fråga om konungens ställning till de befägliga unionella stridigheterna. Medan på den tiden, då konungens wårt emot hwad man hade anledning tro lät den beryftade riksrättsdomen öfwer sina norra rådgifwars och i werksällighet och nöjde sig med att i en diktamen till statsrådsprotokollet uttala en protest mot domens konsekvenser, höjde sig här i landet många ogillande och warnande röster, som förepådde ytterligare flundande swärigheter för unionen icke blott i Norge utan, genom de oundgängliga återverkningarna, äfwen i Sverige. När efter några wacklande och fruttlösa försök att undgå konsekvenserna oppositionens ledande ande Johan Swerdrup snart nog kom till magten, suspenderades de facto konungadömet konstitutionella sjelfbestämmningsrätt i Norge, och det dröjde icke många månader, förr än magtöfverflyttningen på andra sidan Rølen wifade de befarade återverkningarna äfwen på denna sidan, i det unionskonungens färd tjena såsom medium för ett oberättigadt och bitittills verhördt norst inslytande på den svenska regeringen. Det

är öfwerflödigt att här redogöra för den häpnadswäckande tilldragelsen, att en svensk regering faller undan för den norra i fråga om en uppenbar och oomtvifelig rätt, som Sverige wid unionens ingående förbehållit sig under fullständigt och owillkorligt medgifwande från Norges sida, en rätt, från hvilken Sverige icke kan afstå, utan att på samma gång afstå ej blott från sin roll såsom unionens politiske ledare, men, hwad wårre är — till följd af olifheten i de för-enade rikenas konstitutionella förhållanden — från sin egen nationella sjelfbestämmningsrätt. Det förtjenar blott ibågkommas, att Norge icke ens tillnärmelsewis i detta afseende intager en så präkär ställning nu, som Sverige skulle komma att göra, i fall denna djerfwa plan blefwe genomdrifwen, och det är tillräckligt att erinra om, hvilken lidelsfull storm denna sjelfförgåtenhet hos en svensk regering måckt hos alla dem, som, oförwillade af hemliga demokratiska önsningsmål och inslytelser, äro i skänd att rätt förstå frågans werkliga innebörd. Det är deras hjertans tantar, deras förtvylte och farhågor, som tagit sig uttryck i pressen och drifwit konungamagten warnaste wårner i Sverige till ett stridsfält, som innebär en allvarsam fara icke blott för unionen, hvilken de gerna wilja se upplöst, utan och för den svenska konungamagten anseende, för hvars upprätthållande de dock wilja offra allt — utom sitt lands oberoende.

Vi äro de förste att beklaga, att saken drifwits till en sådan spets; wi erkänna äfwen, att hugg fallit, som kausse göra intet gagn, men deremot helt säkert skada och derför bort och kunnat sparas. Men ställningen är allwarlig och manar till eftertanke. Möjligheten af en situation, sådan som denna, har sin förklaring i sig sjelf. Svenska folket är wont att i främsta rummet i sin konung se representanten af sin nationella styrta och enhet, wårnaren af landets frihet och ofrånthbarhet intill hvarje tunnabred af wår jord och hvarje beboaf af lagen. Men Sveriges konung är sedan hjuittio år tillbaka äfwen herfsken öfwer ett förbunds-folk, lät wara ej stort mera än till namnet, och då detta förbundsfolk sträfwat till fullständigt af det ingångna fördragets bestämmelser och skapande af nya, för sig fördelaktigare på Sveriges befofinad, så kommer unionskonungen emsöder med eller utan sitt eget förwållande i en falsk och ohållbar ställning, ty då han ej längre kan medla mellan norst magtbegär och svenska rättsanspråk, kan han ej tillfredsställa det ena utan att fränka det andra, kan ej wara norman och på samma gång svensk. En werklig förening af folken, som wore något förmer än en lös personalunion, skulle icke upptäla sådana öfwerwinnefulla swärigheter. Wid sina stridigheter skulle de båda staterna då kunna mötas på andra områden än på sjelfwa tronen, och stridigheter och fshligheter skulle bättra balansen. Men då en på oundärbärliga gemensamma intressen bygd realunion icke synes kunna åstadkommas på grund af den norra nationens mistänksamhet, så inträder förr eller senare den olösliga konflikt wi ofwan antydt. Och den har tywår redan inträffat!

För hwar och en, som sjelf skattar de andliga eller timliga förmåner han tagit i arf af förfädrarn, är det lätt att förstå den pietet, med hvilken den svensk-norsta dynastiens nu warande husfoudman måste betrakta och wårda sig om det werk, som den store stamfadern slapat. Sår må man dock befinna, att unionens grundläggare swårigen sjelf kunde förutse de allwarliga faror, som genom denna union i en framtid skulle upptä för konungamagten. Om han klart insatt detta, hade han nog sjelf warit den förste att hugga sitt werk i stycken. Det war sin ättis ärofulla framtid, grundad på Sveriges öfate trygghet, han älskade. Under sin redan tillryggalagda lefnad mer än en gång wittne till brådliheten af de statsbyggnader, som formas med hwårdet, wille han grunda denna trygghet på ett fritt förbund mellan beslägtade folk och trodde på dess waraktighet. Hans tro flödde sig till det hoppet, att den unga nation som skänkt friheten skulle fänna sina förbindeiser till det gamla ärofulla land, som fört af egen drift walt honom till tronarwinge och som store ädelmodigt beseglade den frihet han tillförsäkrade den nye förbundsbrodern. Men hade han sjelf fått bewittna den dag, då han såg den älskade tryggheten för Sverige och för hans tron icke öfad, utan minfad, den dag då Sveriges stridigheter ej skulle wärnas utan bestridas af den norra nationen, den dag då konungadömet fiender jublade wid äfynen af, huru dess wårner för unionens full blottfådde konungamagten anseende och då konungen sjelf ändock stod rådwill, hvilken någ han borde gå — då skulle stamfadern fannerligen ej welat pålågga sin ättling att hålla denna olycksbringande union wid magt. Ty den har ej fyllt sittarens affigt och skall aldrig kunna det.

Den långa erfarenhet wi haft af den svensk-norsta unionen och framför allt de olycksbringande werkningarna, som den i sitt lifa stede wifst sig hafwa på våra inre förhållanden, den fördring den åstadkommit mellan nationens bästa frakter inbördes och i förhållande till regenten samt det allvarsamma afbräck, som konungamagten anseende och till följd deraf dess inflytande lidit och lider, allt detta gör till en allvarsam fråga, huruvida icke ur synpunkten af just

konungadömet eget samma intresse och framtida salibet i Sverige unionen bör och måste upplösas. Den nye svensk-norsta utrikesministern, som i dag inträdd i utöfningen af sitt embete, torde, innan hans embetsid går till ända, få goda skäl att mer än en gång taga denna fråga i öfwerwägande. För wår del twela wi icke om swaret. Wårt fosterlands intresse gör under nu warande förhållanden unionens upplösning till en hjudande nödwändighet, och Sveriges bästa kan ej wara stiftligt från dess konung."

Så långt Nya Dagligt Allehanda:

För wår räkning förena wi och i dessa af tidningen gjorda uttalanden.

Swartån wi än må lasta wår blid öfwer Europa förefinnas inga unionerade länder, hvilkas utrikes angelägenheter stötas med i. t. lifsfälligt öfwerläggande röfsträtt emellan de unionerade, utan af den stat, som intager den första ställningen, begemenien. Wid föreningen i Italien emellan konungariket Piemont, de båda Sicilierna, påfvedömet o. s. w. fränträdde desse förutwarande sjelfständiga stater obetingadt handhafwandet och wården af sina utrikes angelägenheter och lade desamma i en enda hand, i konungens af Piemont, i konungens af Italien. Så äfwen i Tyfkland. Dastadt Tyfkland ännu i dag eger flere sjelfständiga, till och med monarkier, hafwa de, den ene med den andre, fränträtt all diplomatisk representation, öfwerandwarbande den af konungen af Preussen, Tyfklunds kejsare. Sådant är förhållandet äfwen inom de Österritiska stater. Enahanda diplomatiska enhet förefinnes äfwenledes fänäl inom och emellan Englands alla olika delar och stater, som äfwen mellan Ryfklans. Sjelfwa den nu utbrutna revolutionen i Bulgarien och Örtumelien kan man wäl säga endast wara en kamp för den diplomatiska enheten.

Den diplomatiska enheten är ett riket, ett folks enet.

Öpnas dörrarne till wårt ntrikes kabinett för Norge, då detta eger, som förhållandet är, en helt annan statsförfattning än wår, kunna wi i och med det samma taga affsed af wårt lands nationella och politiska sjelfständighet. Mot en regering, som beträdd en bana gående derhän, kan man under inga förhållanden höja sin flamma tillräckligt skarpt.

Den nye utrikesministern.

Då vi för någon tid sedan, med anledning af greve Ehrenswårds utnämning till utrikesminister, uttalade ett ogillande i fråga om de gång på gång upprepade eftergifterna mot unionens och konungamagten motståndare i Norge, fann sig en tidning i greve Ehrenswårds egen stad, nemligen Göteborgsposten, föranlåten att stämpa detta wårt uttalande såsom "löga wälbetänk", på samma gång som tidningen — Göteborgsposten — säger sig knappt kunna förstå, att vi "icke lagt märke till de upplysningar, som från skilda läger meddelats rörande det senaste ministerskiftet, hvilket wäl swårigen får anses innebära löften om ytterligare undfallenhet för normännens orättmätiga anspråk".

Dessa "upplysningar" hade vi verkligen ej lagt märke till. Och vi kunna i wår tur ej förstå, hwarifrån Göteborgsposten fått dem, så vida de ej möjligen härröra från samma håll som det liktidigt med ofwanstående uttalande gjorda meddelandet, angående "en högt uppsatt persons" tankar rörande vissa saker.

Men om det varit meningen, att greve Ehrenswård på sin nya post verkligen skulle något kraftigare beakta de svenska intressena gent emot de norska anspråken, så har hans excellens sjelf — redan innan han tillträtt sitt embete — på det mest oförtydbara sätt komprometterat sin ställning och dementerat vederbörandes och Göteborgspostens förhoppningar.

Vid den fest, som i Göteborg hölls vid excellensens afresa, förekommo nemligen ett par skålar, som tillräckligt belysa den nye ministerns ställning till Norge.

En af deltagarne i afskedsfesten, dr Charles Dickson, ville tala, ej till den forne höfdingen, ej till den nye utrikesministern utan till mannen, och hoppades att mannen skulle på sin nya post, dit så många wälskningar följa honom, med stadig hand hålla vägska-len skulle slå. Men om den skulle slå åt annat håll, än den siste talaren från sin plats i Andra kammaren ansåg rätt, så wille han dock önska, att man måtte wäga förhållandena. Den kinkigaste frågan som föreläge wore den om Sveriges och Norges förhållanden vid utrikes ärendenas behandling, och här vid lag stede talaren och hans gamle vän ej på samma sida. Grefwen slutade med dessa ord:

"Men jag vill att vi skola alla komma i häg, att wårt land i förhållandet till främmande magter, ja äfwen till och med till sina forna lyd-länder visat sig kunna hylla rättvisa och billighet, och jag har ingått i konungens råd på den basis att främja hwad rätt och billigt är, äfwen om jag skulle möta motstånd af vännar inom eget land. Jag vet ej om I följn mig, men äfwen om I ogillen mitt handlingsätt, så hoppas jag, att liksom I i landshöfdingen sett menniskan, I wiljen behålla den vänskap jag här förwärfwat mig, den vänskap, som är mitt dyrbaraste resogods att taga med mig."

Angående detta tal, yttrar en aktad samtida — N. V. T. — bl. a. följande:

Då man erinrar sig den patriotiska hållning dr Dickson städe intagit till unionsstridigheterna, kan det ej råda twifel om hwad den norskurtiserande frih. Hochshilds efterträdare på utrikestaburettens kunnat mena med "rättvisa och billighet" mot normmänen och ett wäntadt "motstånd af vännar inom eget land".

Äfwen andra tidningar, såsom Sv. Dagbladet och Norrk. Tidn., egna ministerns tal några kommentarier i samma anda.

Och äfwen Göteborgsposten bör efter detta kunna finna, hwad betydelse de "från olika läger erhållna upplysningarna" verkligen hafva att betyda. Ty mera tydligt kan wäl ingen framlägga sina åsichter och af-sigter, än hwad den nye ministern redan nu gjort.

Vi hafva antecknat den nye excellensens uttalande såsom ett nytt inlägg i den nuwarande ministereus historia, särskildt i dess förhållande till Noige. Det kan alltid wara godt att på förhand hafva en persons ställning klar.

Arbetarne och norra frågan.

Efter kmd från huswudfladen meddelats, skola Stockholms arbetare genom någon slags majdemonstration fira föreningssdagen, den 4 nästa November. Äfwen till vissa platser i landsorten låra uppmaningar i samma syfte ha utgått från ledarne i huswudfladen.

Affigten med det hela är tydligen att träda i opposition mot den kraftiga nationella rörelse, som på senaste tid framträd och wårar bewarandet af wårt land af dess urgamla sjelfbestämmelserätt, utan inträng af utländska intressen. Arbetarne wilja ådagalägga sin anslutning till de nya ider, som prebifas af de radikala bladen och som praktiseras till och med af vissa högre uppfatta män, enligt hvilka ider ett folk winner i utweckling och frihet, i samma mån som det låter en annan nations samhällsupplösande element winna inträde hos sig och bestämma öfwer det egna fosterlandets öden. Det är åt den emförtande huswudfladspressen, som hyllningen skall egnas, liksom också den nu warande regimen och de talangfulla förespråkarna för Norges intressen skola erhålla sin vederbörliga tribut af arbetarnes hurtarop.

Deremot skall hvarje tänkande man, för hvilken fäberneslandets sjelfständighet och medborgarnes — äfwen de talrika arbetarnes — fosterländska sinne-lag äro de heligaste och dyrbaraste ting; hvarje sådan rättänfande fosterlandswän, skall med fmärta och beklagande skåda dessa anti-nationella demonstrationer.

Derigenom skola äfwen arbetarne från sina berättigade sträfwanen flöta bort många warnbjertade och werksamma mäns sympatier. Ur den synpunkten och af medfänsla för arbetarnes egen jaf beklaga wi, om de låta leda sig till uppträdanden, hvilkas werknin-gar de ej äro mäktiga att bedöma.

Från 1 Oktober

mottages prenumeration

Östgöta Correspondenten

till årets slut med kr. 2.25.

för 1 månad med 1.00.

Med prenumeration af posten till-

kommer postbefordringsafgiften, som

utgör en femtedel af prenumera-

tionspriset.

Herrar Affärsmän!

Alldenstund Östgöta Correspondenten bland tidningar inom Östergötland har den största spridningen, samt med hänsyn till de olika orterna af provinsen en ganska jemnt fördelad omsättning, tillåta vi oss att på detta sätt fästa herrar affärs-mäns uppmärksamhet på tidningens lämp-lighet för spridandet af annonser och till-kännagifvanden i allmänhet.

Skulle några tidningsförsäljningskontor vare sig i Stockholm eller Göteborg eller å andra lämpliga platser inom riket wilja åtaga sig lösnummerförsäljning af Öst-göta Correspondenten, anhålla vi att der-om blifwa benäget underättade. Affären skall alltid på ett tillmötesgående sätt och vanliga vilkor af oss beredwilligt mottas och behandlas.

Red. af Östgöta Correspondenten.